

ГОДИНА VII.

# ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 34.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свајда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплатата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту приими да разшири овај лист.

## УСПОМЕНА НА ПОКОЈНОГ ПРИЈАТЕЉА.

IV.

„Да ли због рума, или због ове добре смотке, која ми је испред носа миришне облачке стварала, сад ми се све друкчије учини. Очи ми се све више и више наслажаваху овим красним земаљским положајем. С једне стране Бујукдере (предграђе цариградско) — јер ми смо се на том крају налазили — пола у тишини, а пола осветљено, са својим дугачким минаретима, поред којих се холо дизаху куле хришћанских богомоља. Мало на десно Богач — врата прнога мора. Опет мало на десно азијатска страна, а по њоји дрвене трократне куће, полу скривене смоквом и уљиком. Одостраг мирни Босфор, пртећи на себи грудне бродове и силесију малих чамаца и чуница. С лева је јевропска страна, искињена од чести малим шумицама, од чести сјајним дворовима, а од чести мрачним развалинама.

„Ох! да красна раја, што га Турци преотеше! Но да се манем описивања, јер ова се красота не да описати, и да се вратим ствари. Седећи на „тутги“ и гледећи у Босфор, опазио сам један чамац пун возача и вожених, а између ових последњих разабрао сам мога капетана.

„Одмах скочим с „тутге“ и дрекнем на детаље. Нико се живи не одзвиље. Дај да их потражим! .... Скочим под „прову“ (соба морнарска на предњем делу), и нађем обојицу у дубоком сну. Сироти! Како да не заспе, кад читав дан као робови раде. Свако их гања, псује, туче, свако им заповеда. Како дакле да нису уморни, како да не заспе?!?

„Пробудим их и кажем им да долази капетан. Као муња излете на „коверту.“ Тешко њима, да их је капетан затекао да спавају.

„У то доба стигне и чамац. Сви троје пријчимо и прихватимо којекаквих ствари, које је

капетан у Галати (један део Цариграда) накуповао био. Најпосле ступи и капетан на брод, а чамац се отисне.

„Донесите ту робу у собу, ма чувајте се, да штогод не оштетите, јер ћу вам свој тројици носеве полупати.“ „То је био капетанов поздрав, али ми смо томе вични били, и чинило нам се, да је добре воље, јер није додао, да ће нас после са полупаним носевима у море бацити.

„Учинисмо како нам је заповедио. Кад смо хтели да се уклонимо из собе, пружи ми капетан једно писмо.

„Девет пијастра (гроша) за пошту задржавам вам од плате.“

„Примим писмо, погледам га... срце ми заигра од радости! Писмо је од мого оца, познајем га и до печату... Ко сретнији од мене!..

„Истрчим на „коверту“... Мрак је, не може се читати. Што ћу?... Свеђе немам, у собу не могу, тамо је капетан. Отидем дакле у „Фогон“ (кујну), натрпам на угљевне жеравице све што ми шака паде, те тако за неколико тренутака ватра плану. Е сад брзо дај да читамо писмо. Већ је три месеца како нисам од куће добио гласа.

„Знате, да се писмо, пре него што га отворимо, обреће на све стране, а међу тим се нагађа, шта може бити у њему. Тако и ја. Гледам га, обрећем га, а све ми се чини, да је нешто тешко. Најпосле отворим га. Кад тамо, али у њему дебела нека хартија, у хартији вешто урезаних дванаест рушица, а у њима вешто урезаних дванаест жутих дуката! Охочо! Ово је добро дошло! Како је то мудро наређано... Све четири по четири... три реда... трипут четири дванаест! Бадава! Нико нема таког добrog оца као ја!...

И сад, сав попрвеним од срама, да сам се толико времена дукатима занео, а још писма нијам прочитао: био...

„Почнем дакле читати писмо доброг мој оца...“

Овде саопштава Коста садржај писма и упутила се у нежна и смешна расматрања о своме оцу, па онда наставља своју приповетку овако:

„... Кад сам га већ двапут прочитао и неколико пута пољубио, те и по трећи пут читати га хтео, обрнem га случајно, и спазим овај postscriptum :

„Слатки мој сине! За три месеца имаш ступити пред асентну комисију. За то би добро било, да се од лекара у Цариграду дадеш прегледати, ако можеш, да кући дођеш, ако не, моли капетана с моје стране, да ти на сваки начин при руци буде. Он ће ти за цело у колико га ја из твојих писама познајем, као ваљан и поштен човек те услуге учинити.“

„Овде морам напоменути, да никад против капетана оцу писао нисам, напротив хвалио сам га више пута, и то с тога, што сам увидио да друкче није и да све друго не би ништа помогло.

„Кад сам прочитао писмо, представио сам себи у мислима оца, кућу, пријатеље... С друге стране помислио сам на своје садање стање, и на једанпут спонадне ме неодољива тежња за ку-

ћом и родбином. С писмом у једној, а с дукатима у другој руци стајао сам забленут у ватру, и размишљао сам како би се могао куће дочекати, кад у једанпут чујем, да ме капетан виче. Стрпам брже боље писмо и дукате у цеп и истрчим пред њега.

„Где сте к врагу?“

„Читao сам писмо шијор (signore — господин)“

„Чувајте се, да вас други пут не зовем два пут као сад, јер ћу и вас и ваше писмо у море бацити.“

„Криза почиње — помислим у себи — за цело је сад новце бројао, и нашао, да је много на конпу потрошio.“

„Ја идем на „брик“ (брод с две јарболе и две корпе) „Нику“. Сутра нек је све спремно, можда ћемо, ако ветра буде, кренути се. Сад ве-черајте, јер ја се не ћу до сутра вратити!“

„Па онда окренув се дечачима повикне:

„Хе! Ladri (толови), poltroni (кукавице), скочите у „гуц“ (врста чамаца), да би сте вратове покрхали, те да вас са покрханим вратовима у море побащам.“

„Није требало двапут рећи. За тили часак су у „гуцу“ били, а мало за тим и капетана одvezли. Останем дакле сам на броду. (Наставиће се.)

## НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕВУ.

Обећао сам, да ћу вам штогод писати о драми и њезиним успесима на нашем позоришту. Не ће нико опрећи, да се морамо за драму понајире постарати. Обзиром на драму даје сабор толике свете загребачком позоришту, а на оперу је мислио тек мимогредно, понајвише онда, кад се почело увиђати, да ми са свим хрватским операма не можемо гајити.

Било је време, кад је драма у Загребу била она, што управо узвеши мора бити: најмилија забава хрватском опјинству. Но суђено је, да све иде напред. За драмом дошла је оперета, али јадна оперета једва да је могла постојати уз драму. Али онда рекоше учени људи: оперета је само приправа за оперу, а хоћемо ли, да будемо право изображен народ, морамо гајити и оперу, оперу онако као и драму.

Напокон је дошла опера. У први мах очарала је

старо и младо, а кад су свакојаки певачи и певачице почели у велиkim партијама крештати, охладни помало опјинство и окрене леђа опери.

Неки рекоше шта више, боље и оперету, него ли тако лошу оперу. Сигурно ћете се сећати, каква се граја заметнула у нашем новинарству, после тако промењених околности. Па зар ћемо ми као ради натраг? Из толике борбе за оперу, да се опет повратимо к глупој оперети?

Молим вас, ко ће данас у Загребу поверовати, да је пре две године опера била у опасности, да је изтисне оперета. Али опера је данас пошла још и даље: она је истој првој јунакињи — драми, постала опасна, јер — но јер у опери певају ваљани певачи.

Човека збија гроза хвата, кад се сети, да су не давно у Загребу певали Комплити, Далфији, Ференцији и — бог зна колико још честитих душа

најтеже оперне партије, па све без гласа, без стаса, — ох, ужаса!

Пођите данас у драму, а ви ћете је сваки

други пут наћи празну, т. ј. драму на непар посећује прилично опћинство, али за то на пар само билетари и оркестар.

(Наставиће се.)

## ЈЕВАНЂЕЉЕ ТОЛЕРАНЦИЈЕ.

(Саршетак.)

Где нам се даје толико блага, не би ли зар будаласто било, ту рећи: ми за то иштемо нешто друго, хоћемо занимљивости и потреса, не мелема, тог бистрого напитка, који узвишије и рашчишћује. Да се тај мирни тихи развој акције потпуно слаже са смером спева, у томе је Лесинг још унапред сам са собом био на чисто; а да опет композиција живље акције, која се брзо развија, није била ван његових драматских способности, то видимо у „Емилији Галотијевој“. Али дело, које нас од нишавих вањских ствари овога света са свим у најдубљу нашу унутарњост, је нашој најчистијој човечности опет доводи, могло је и морало чак и лаганијим кораком уплива имати на наше осећање. Не дивска стеновита

природа, не вртлог, што хуји, не бура, што бе-сни, ништа нас то овде не обузима, него ми овде гредемо по свето-тихом лугу, а у овоме врхови дрва, који се лако крећу, као да до неба допиру.

Давид Фридрик Штраус има право, кад употребљујући „Натана“ са Моцартовом „Чаробном фрулом“ означава оба ова дела, као „створове“, који долазе из бољег света“, а створени су од својих твораца кад већ ови беху близу иоласка са овога света. Па, заиста, ма како да су већ од сто година Лесингови назори о хришћанству силним патријарсима и другим „побожним“ људима грижу савести проузроковали: чисто хришћанство, та религија љубави, није још нашла бољега и речитијега слављења, него у творцу „Натана.“

Г.

## ЖИСТИНА

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Вампир и чизмар“, позоришна игра у 3 чина с певањем, написао Ј. Сигети, за српску позорницу увесло Ј. Ђорђевић, приказан је 25. фебр. о. г.

Након осам година ево нам ипак управа позоришна опет омиљену позоришну игру и то с новом поделом улога. Пре свега бисмо приметили о самоме јесици у „Вампиру и чизмару“ или управо имамо примедбу на језику чизмарев само. Он говори тако званим „старо-словенским“ језиком. Мислимо, да то иније нужно, бар данас је тај говор изашао из „моде.“ Осим тога у најжалоснијим тренутцима изазива чизмар својим старим речима смех у публици, а то се не слаже са самом радњом и иначе са расположајем и у публици и у представљача. „Вампир и чизмар“ не би ништа ни изгубио а ни добио, кад би се чизмарев говор превео у прави српски говор.

Цела представа ишла је добро и публика је морала задовољна бити. Шегрт Миша је био у потпуном смислу чизмарски шегрт и безазлени деран. Та да смо колико тражили, не бисмо нашли бољега јунака за то од г. Добриновића. И тело и глас и све је одговарало Миши, а оригинално, промишљено представљање шегрту чизмарском. Свака црта на лицу, сваки погрет био је на свом месту. Ми честитамо г. Добриновићу на таком успеху у Мишиној узлови. Миша-Добриновић одликован је на крају представе и да тога није било, публика би показала, да не уме ценити у глумицу трул и велику вољу, јер се признати мора, да је г. Добриновић с вољом и играо и певао и плакао и све и сва. — Г. Рајковић је представио благог чизмара и сувише благо, а поштена чизмара

са свим добро. — Оштроконђа чизмарница нашла је у особи гђеце Ј. Поповићеве свој оригинал. Гђа као да је створена за Персу, за то јој је и игра и испала добро. Жестина јој је тако ишла од руке, да само та једна околност принуђава рецензенту, да се изрази о њој повољно. — Ђерка јој је млађа, те венискусија, невештија у неким призорима, но то ће се дотерати други пут. Само још кад би гђа Л. Хаџићева мало јаче на и оштрије говорила, а не онако нежно и благо, па кад и кад и мањо Истину, на неким местима јој то добро стоји и одговара игри, особито благе речи и мили погледи на Мишу испали су јој за руком, али што је добро за неке прилике, ипак добро за све. Иначе јој је била игра жива и весела. Г. Марковићу велимо, да доктор иније дошао да уводи болесника, него да лечи, дакле цело његово ионашање, а и спољни изглед треба да одговори благом доктору. Осим тога г. Марковић има ненрилике увек, да му језик тешко говори. Узрок могу бити два: или од природе, или што не научи улоге. Који је дакле? — Да рекнемо коју о две оригиналне слике у овој позоришној игри: о грк-Ставри и Шпицеру чивуту. Обојица су се оригинално маскирали. Г. Лукић је био први син Аврамов и са мало речи доста нам је рекао. Г. Рајчевић, као Ставра, показао је, да има велика дара и да би могао далеко дотерати, кад би се озбиљно латио студије у улогама, које му се повере. Као Ставра задовољио је све. То му мора саки радо признати, шта више и похвалити га. Остали су били добри, те је тако цела представа испала на задовољство публичино. С. М.

Издaje управа српског народног позоришта

# СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

34. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 4. МАРТА 1879.

По други пут:

## ДВЕ СИРОТИЦЕ.

Драма у 8. слика а 6. чинова, од Џона Оксенфорда, превео Сава Петровић.

I. Слика: Ђве сиротице. — II. Слика: Пировање у летниковцу: Бел Ер. — III. Слика: Породична тајна. — IV. Слика: На сен-силпском тргу. — V. Слика: Ханријета. — VI. Слика: Салпетријерска казнионица. — VII. Слика: Лујза и Џер. — VIII. Слика: Мати и ћи.

### О С О В Е:

Гроф Линијер, министар полиције	Зорић.
Маркез Де-Прел	Лукин.
Арманд каваљер Водрејски	Марковић.
Жак	Рајковић.
Џер, брат му	Ружић.
Доктор	Рајчевић.
Пикар, собар водрејев	Добриновић.
Лафлер	Ћирић.
Маре	Поповић.
Гроф Маљи	Јовановић.
Маркез Д' Естре	Десимировић.
Грофипца Дијана Линијерова	Д. Ружићка.
Лујза	М. Рајковићка.
Ханријета	С. Максимовићка.
Фрошарова, мати жакова и Џерова	Ј. Поповићева.
Маријана	Л. Хадићева.
Женевијева, предстојница салпетријерске казнионице.	Б. Хадићева.
Слуге, гости, војници, грошићари, проесјаци, господи и госпође, сељаци, пижарице, робови и робиње.	

Збива се у Паризу 1785. год.

У уторак 6. марта: „Мамица“. Шаљива игра у 3 чина, написао Е. Сиглитети. (Ова је шаљива игра добила од мађарске учене академије награду од 100 дуката.)

Ко од наших претплатника жељи своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.